

בס"ד. שיחת ש"פ נצבים-וילך, כ"ג אלול, ה'תשכ"ב.

בלתי מוגה

א. על הפסוקי "אתם נצבים היום כולכם גו'", מבאר אדמו"ר הזקן בלקוטי-תורה: "הנה פרשה זו קורין לעולם קודם ר"ה, ומרומז במלת היום דקאי על ר"ה", שהוא "יומא דדינא רבא"². וזהו "אתם נצבים", קיימים ועומדים³, והיינו שזוכים בדין⁴.

וצריך להבין: מהי השייכות ד"אתם נצבים היום", דקאי על ר"ה — ליום השבת שלפני ר"ה?

ובפרט שבמנחת שבת מתחילין לקרות בפרשה שלאח"ז [אם בפרשת האזינו — כפי הקביעות בשנה זו, או בפרשת וילך — כפי הקביעות בשנים שבהם פרשיות נצבים וילך הן נפרדות (כהסימן בטור⁵: "כ"ג המלך פת וילך")], וכן בשיעורי החומש עם פרש"י, הרי סדר השיעורים הוא שביום ראשון מתחילים ללמוד את הפרשה שלאח"ז — שעפ"ז נמצא שהקריאה דיום השבת שייכת לימים שלפניו, ולא לימים שלאחריו. וא"כ, מדוע בשבת שלפני ר"ה קורין "אתם נצבים היום", ששייך לר"ה שלאחריו?!

ב. והענין בזה — שביום השבת ישנם שני ענינים:

(א) "ויכולו השמים והארץ גו'" — שזוהי השייכות דיום השבת עם הימים שלפניו, כיון שביום השבת נגמרת ("ויכולו") עבודת ששת ימות החול (ולכן באמירת הקידוש מזכירים גם תיבות "יום הששי" לפני "ויכולו השמים גו'"). וכמארז"ל: "מי שטרח בערב שבת יאכל בשבת", שהכוונה במ"ש "ערב שבת" כאן היא לכל ששת ימי החול.

(ב) "מיני" מתברכין כולהו יומין⁶ — שהכוונה בזה היא לימים שלאחרי השבת, ולא רק ששת ימי החול, אלא גם יום השבת שלאחריו.

(5) או"ח סתכ"ח.

(6) בראשית ב, א.

(7) שם א, לא.

(8) ע"ז ג, סע"א.

(9) זח"ב סג, ב. פח, א.

(1) ריש פרשתנו (נצבים).

(2) תרגום לאיוב ב, א. וראה אוה"ת נ"ך

עה"פ (ע' תרנא) מזח"ב לב, ב (ועוד).

(3) ראה תנחומא ריש פרשתנו (נצבים).

(4) ראה אג"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"ג ס"ע

תל ואילך (נעתק ב"היום יום" כה אלול).

[וכמו בכל ענין, יש ראי' לדבר בנגלה דתורה — ממ"ש¹⁰ "והי' ביום הששי והכינו גו"¹¹, היינו שיום הששי מכין ליום השבת, ומאחר שיום הששי (המכין לשבת) נכלל ב"כולהו יומין" שמתברכים מיום השבת שלפניהם, נמצא שגם יום השבת מתברך מיום השבת שלפניו].

ושני ענינים אלו הם בהתאם לשני האופנים שמצינו בנוגע לענינו של יום השבת בספירות: לפעמים מבואר שששת ימי החול הם כנגד ששת המדות, ויום השבת הוא כנגד ספירת המלכות, "דלית לה מגרמה כלום"¹², ומקבלת משהה מדות דז"א (כענין הא', שיום השבת מקבל מהימים שלפניו); ולפעמים מבואר שיום השבת הוא בחי' בינה, שהיא המקור המשפיע להמדות (כענין הב', שיום השבת משפיע בימים שלאחריו).

ומובן, שבין שני ענינים אלו שביום השבת, הרי עיקר מעלת ועילוי השבת היא — לא בענין הא', שמקבל מהימים שלפניו, כך, שאין לו משלו, אלא בענין הב' — שמשפיע לימים שלאחריו.

ונמצא, שאף שישנו ענין בשבת שמצד זה שייך הוא לימים שלפניו, שהם ימי ההכנה לשבת, ומצד זה מתחילים ביום ראשון ללמוד פרשת השבוע שלאח"ז, ואפילו במנחת שבת מתחילין לקרוא בפרשה זו, כי במנחת שבת נותנים כבר "מקדמה" ("אן אדרויף") מלמעלה עבור ההכנה לשבת בששת ימי החול — מ"מ, אין זה עיקר ענין השבת, אלא עיקר מעלת יום השבת, כפי שהוא בבחי' משפיע (ולא בבחי' מקבל), הרי זה הענין ד"מיני' מתברכין כולהו יומין" — בחי' הבינה שהיא המקור המשפיע להמדות, ומצד זה, שייכת הקריאה דשבת לימים שלאחריו שמתברכים ממנו.

ועפ"ז מובן בנוגע לשבת שקודם ר"ה, שלהיותה המקור שבו כלול גם הענין דר"ה, לכן קוראים אז "אתם נצבים היום כולכם לפני הוי' אלקיכם", שב"יומא דדינא" כל ישראל הם בבחי' "נצבים", קיימים ועומדים, והיינו שזוכים בדין.

ג. ויש להוסיף ולבאר דיוק לשון הכתוב "אתם" נצבים" דוקא, ולא "קיימים ועומדים":

"נצבים" — מלשון "נצב מלך"¹² — מורה על ענין המלוכה, והו"ע המשכת המלכות לכל ישראל בר"ה, שכל ישראל נעשים בבחי' מלכים.

10) בשלח טז, ה. 12) מלכים-א כב, מח. וראה אוה"ת

11) זהר ח"א קפא, א. רמט, ב. ח"ב ריח, פרשתנו (נצבים) ע' א"רא.

ב. ע"ח ש"ו (שער העקודים) פ"ה.

בכל השנה — "כל ישראל בני מלכים הם"¹³, אבל בר"ה — "כל ישראל מלכים הם" (כלשון התקוני זוהר בהקדמה¹⁴).

והענין בזה:

ידוע¹⁵ שבערב ר"ה עם חשיכה חוזרים כל הדברים לקדמותם, שהו"ע עליית המלכות לשרשה ומקורה הראשון, ומשם ממשיכים בני" את ענין המלוכה.

וטעם הדבר — כמ"ש¹⁶ "יבחר לנו את נחלתנו", "יבחר" דייקא, בחירה חפשית (ולא משום שיש שם איזה תפיסת מקום כו'), והיינו לפי שנש"י מגיעים גם למקום שלמעלה מכל ענין של רצון להתהוות,

וכידוע בענין "במי נמלך בנשמותיהן של צדיקים"¹⁷, שמי שנמלכים בו הוא למעלה מהנמלך, שהרי בו תלוי כללות הרצון,

והיינו, שנש"י מושרשים בפשיטות העצמות, למעלה גם מבחי' "המלך המרום לבדו מאז"¹⁸, שיש לה כבר איזו שייכות להשתלשלות, שהרי "מאז" מורה על השייכות לענין הזמן, ואילו נש"י הם למעלה מזה.

ולכן גם כשחוזרים כל הדברים לקדמותם יש בכחם של נש"י להמשיך את בחי' המלוכה.

וזהו "אתם נצבים היום כולכם לפני הוי' גוי'" — שב"יומא דדינא רבא" כל ישראל הם בבחי' "לפני הוי'" (למעלה משם הוי')¹⁹, והם בבחי' "נצבים", מלשון "נצב מלך", והרי "אמר מלכא עקר טורא"²⁰ — שיש בכחם לעקור את הענין ד"צדיקים נדמה להם כהר"²¹, לעקור את כל הענינים המפסיקים ומונעים את מילוי שליחותם.

וכל זה נמשך בנקודה התיכונה — כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה²².

* * *

ד. הימים הבאים לאחרי השבת — שמתברכים מיום השבת — הם הימים האחרונים של חודש אלול.

17) ב"ר פ"ח, ז. רות רבה פ"ב, ג.
18) נוסח ברכות ק"ש.
19) ראה לקו"ת אחרי כו, סע"ג. ובכ"מ.
20) ראה ב"ב ג, ב.
21) סוכה נב, א.
22) חסר קצת (המור"ל).

13) שבת סז, א. וש"נ.
14) א, ריש ע"ב.
15) ראה שער הכוונות ענין ר"ה. פע"ח
שער ר"ה. ועוד. וראה גם תו"מ ח"י"ח ע' 100.
וש"נ.
16) תהלים מז, ה.

בענין²³ חודש אלול, כותב רבינו הזקן²⁴ וז"ל: "באלול הוא זמן התגלות י"ג מדות הרחמים²⁵, ולהבין זה כי למה הם ימות החול ואינם יו"ט. . . אך הנה יובן ע"פ משל למלך שקודם בואו לעיר יוצאין אנשי העיר לקראתו ומקבלין פניו בשדה, ואז רשאיין כל מי שרוצה לצאת להקביל פניו, והוא מקבל את כולם בסבר פנים יפות ומראה פנים שוחקות לכולם, ובלכתו העירה הרי הם הולכים אחריו. ואח"כ בבואו להיכל מלכותו אין נכנסים כ"א ברשות, ואף גם זאת המובחרים שבעם ויחידי סגולה. וכך הענין עד"מ בחודש אלול יוצאים להקביל אור פניו ית' בשדה".

ביאור התירוץ (על זה שימי חודש אלול הם ימות החול), הוא (בדרך אפשר):

ענין היו"ט הוא שנמשך בהם תוספות אור וגילוי שאינו בהתלבשות כל כך, שלכן אסורים הם בעשיית מלאכה²⁶, ויש סתירה לקבלת אור זה — עשיית מלאכה, עובדין דחול (דוגמת המלך בהיכל מלכותו, שאין נכנסים כי אם כו').

משא"כ הענין דחודש אלול הוא גילוי י"ג מדות הרחמים לכאור"א מישראל, גם מי שחטא כו', בהמצב בו נמצא — שדה, והארת יגמה"ר היא הכנה שיהיו יכולים לעשות תשובה²⁷. וכן גם בנוגע להעבודה דאהוי"ר שבאלול (שאז האהוי"ר הם נעלים יותר²⁸) — צריכים לעוררם ע"י אתעדל"ת דוקא²⁹, כי יגמה"ר הם רק נתינת כח לעבודה³⁰.

אלא שמ"מ, הארת יגמה"ר היא בשדה ולא במדבר, כי מדבר הוא בחי" ארץ לא זרועה³¹, שהם המעשים והדיבורים והמחשבות אשר לא להוי' המה³²; ולקבל את הארת יגמה"ר צריכים לעורר את הקבלת עול

(25) ראה גם פע"ח שער ר"ה פ"א.

(26) ראה תו"א מג"א צט, ד.

(27) לקו"ת שם לג, ג.

(28) ראה לקו"ת שם לד, ב.

(29) שם לב, א.

(30) דביו"ט שאז עליית העולמות, נעשה העילוי מעצמו, והעבודה היא לקבל את האור, משא"כ הגילוי דאלול הוא רק נתינת כח לעבודת התחתון.

(31) ירמ' ב, ב.

(32) לקו"ת שם לב, ב.

(23) מכאן עד סוף ס"ו — הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס בהוספות ללקו"ש ח"ד ע' 1342 ואילך. במהדורא זו ניתוספו עוד איזה ציוני מ"מ, וכמה פרטים מהנחה בלתי מוגה.

(24) לקו"ת ד"ה אני לדודי הראשון (פ') ראה לב, א ואילך. ונעתק בד"ה לך אמר לבי הי"ש"ת (סה"מ הי"ש"ת ע' 167. הי"ש"ת ע' 285) בשינויים. — טעם לכמה מהשינויים נתבאר בשיחת ש"פ נצבים הי"ש"ת (תו"מ ח"א ע' 216 ואילך).

מלכות שמים עכ"פ, היציאה (ממדבר) לשדה עכ"פ ולקבל את פני המלך³³ (אלא שעבודה זו היא בחי' "שדה" (דקדושה)³⁴, חרישה וזריעה³⁵, לא כביו"ט).

ה. כל הענינים שבתורה, גם המשלים, מדוייקים הם בכל פרטיהם³⁶. ולכאורה אינו מובן לשון רבינו הזקן שם "יוצאין אנשי העיר .. בשדה", שלשון זה מורה שמקומם הוא בעיר, אלא שעכשיו יצאו לשדה³⁷, והרי לכאורה (בהנמשל) הוא להיפך: מקומם הוא בשדה, והחידוש דאלול הוא הארת יגמה"ר גם במקומם הם, בשדה?
והביאור בזה:

הטעם מה שבכאו"א מישראל נרגשת הארה זו דיגמה"ר³⁸ הוא מצד שורש נשמתו. וזה מרמז רבינו הזקן באמרו "יוצאין אנשי העיר ..

בפנימיותם של הכחות, ועי"ז מעלה אותם אליו. וזהו שאופן הגילוי די"ג מדה"ר בחודש אלול הוא "ברצון" — שאינם מעלים את המטה ממדריגתו, שנשאר בבחי' שדה, אלא שבבחי' זו גופא פועלים הם בדרך כפי' והכרח כו"א* (מהנחה בלתי מוגה).

(35) ראה ביאורי הזוהר לאדמו"ר האמצעי קכט, ד ואילך. ובכ"מ.

(36) ראה גם תו"מ חל"ג ס"ע 226. וש"נ.

(37) וא"א לפרש שהכוונה ביוצאין הוא היציאה ממדבר, דמשלשון "יוצאין אנשי העיר" מוכח שמקומם הוא בעיר.

(38) דלכאורה איך אפשר שיאירו יגמה"ר בכאו"א מישראל בלי שום הכנה מצדו? — בשלמא אילו הי' ענין כזה בחודש ניסן, לא הי' מקום לקושיא, כיון שהסדר בחודש ניסן הוא "דודי לי ואני לוי" (שה"ש ב, טז), אבל בחודש אלול, שענינו הוא "אני לדודי ודודי לי" (שם ו, ג) — איך שייך ענין כזה (מהנחה בלתי מוגה).

(* ואף שאין זה בדרך עליית התחתון, אלא בדרך הכרח מצד גילוי אור שמלמעלה, אין זה בבחי' "דודי לי", אלא "אני לדודי" (חסר המשך הביאור. המו"ל).

(33) ראה ד"ה לך אמר לבי ת"ש בסופו (סה"מ שם).

(34) והיינו, שבחודש אלול יש רק היציאה מ"מדבר" — אשר "לא ישב אדם שם" (ירמי' שם, ו), וזהו היפך ישיבת אדם העליון, שלכן, כשיוצאים מן המדבר צריכים לברך ברכת הגומל (ברכות נד, ב. טושו"ע או"ח ר"ס ר"ט) — ל"שדה", שבה ישנו כללות ענין עבודת הביורורים (לאחרי הקדמת סילוק הקוצים וכו'); אבל גם לאחרי כן נשאר הוא בבחי' "שדה" בלבד, ולא באופן שהגילוי די"ג מדה"ר פועל שיתעלה לבחי' עיר או כפר עכ"פ.

ויש לומר, שהגילוי די"ג מדה"ר שבחודש אלול הוא ע"ד בחי' הרצון — כלשון מארז"ל (פרש"י עקב יו"ד, יו"ד) עה"פ "כימים הראשונים" — "מה הראשונים ברצון אף האחרונים (הארבעים יום שמר"ח אלול עד יוהכ"פ) ברצון":

ידוע פתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר (ראה תו"מ רשימת היומן ע' שנה. וש"נ) בביאור החילוק בין רצון לתענוג — שרצון שובר ומכריח, ותענוג מושך ("ציט צו") ומעלה, והיינו, שהרצון אינו חודר בפנימיותם של הכחות עד שיהיו נמשכים אליו, אלא הוא כופה ומכריח אותם שיהיו כפי רצונו, משא"כ התענוג, שנרגש

בשדה", שהטעם מה שישאל מרגישים את יגמה"ר הוא לפי שהם "אנשי העיר"³⁹, אלא שלפי שעה נמצאים הם בשדה, בגלות הגוף ונה"ב⁴⁰.

ואף שהם בגלות, הרי "אינו"⁴¹ דומה מעלת השר עם היותו בשבי למעלת הדיוט", ולהיותם "אנשי העיר", לכן גם בהיותם בשדה, מקבלים הארת אור פניו ית'⁴² — הארת יגמה"ר⁴³.

ו. עוד ענין בלתי מובן, לכאורה, בלשון רבינו הזקן בהמשל שם: מלשון המשל משמע שבתחלה מקום המלך הוא בשדה (שהרי אינו כותב "שהמלך יוצא לשדה"), ואילו בנמשל, הרי מקום המלך הוא בהיכל מלכותו, אלא שיוצא במיוחד לשדה, בכדי שיוכלו כולם להקביל פניו? והביאור בזה:

אף שבנוגע להגילויים, כשהמלך נמצא בשדה ירידה היא לגבי כמו שהוא בהיכל מלכותו, דבהיותו בהיכל מלכותו הוא בכתר מלכות ולבושי מלכות וכו', משא"כ בהיותו בשדה — הרי באמת, זה עצמו שהמלך מותר על גילוי כתר מלכותו ולבושי מלכותו, ויוצא לשדה בכדי שיוכלו כולם להקביל פניו, מוכיח, שהתשובה של אלו הנמצאים בשדה, יקר ונוגע בעצמותו⁴⁴ יותר מאשר כתר ולבושי מלכותו (וכדוגמת עבודת בעלי

לשדה היא להקביל אור פניו ית', בחי"א-אל הוי' ויאר לנו" (תהלים קיח, כז), כמבואר בלקו"ת שם (מהנחה בלתי מוגה).

43 וע"ד ביאור הכעש"ט (ראה כתר שם טוב בהוספות סי' קא"ב. וש"נ) במארו"ל (אבות פ"ו מ"ב. ועוד) "בכל יום ויום בת קול יוצאת כו'" — דלכאורה מהי התועלת בבת-קול מאחר שהאדם אינו שומעה — שהנשמה שלמעלה שומעת את הב"ק. אלא הא גופא קשיא: מהי התועלת בשמיעת הנשמה שלמעלה? והביאור בזה — שהנשמה שלמעלה נקראת בשם "מזל", כיון שממנה נזולת ונוטפת המשכה בהארת הנשמה המלוכשת בגוף. ואם בכל השנה כן הוא — עאכ"כ בחודש אלול, כך שבדאי פועלת הארת יגמה"ר גם על הנשמה שבגוף (מהנחה בלתי מוגה).

44 ולהעיר, שבענין התשובה נאמר ב"פ אנכי (ראה לקו"ת דרושים ש"ש סה, ב ואל"ך), והרי אפילו בחי' "אנכי" (פעם א') שבמ"ת

39 עיר — רומז לעולם הבריאה (ראה ד"ה מגילה נקראת תרכ"ט (סה"מ תרכ"ט ע' פג ואל"ך) בענין כרך וכפר), והתחלת מציאות הנשמה היא בבריאה (דבאצילות היא בבחי' אין*).

40 והיינו שירידתם — שלא מרצונם, שהרי "על כרחך אתה חי" (אבות ספ"ד) — היא לא רק מבחי' עיר (עולם הבריאה) לבחי' כפר (עולם היצירה), אלא גם לבחי' שדה. אבל גם לאחר יציאתם לשדה עדיין תוארם הוא "אנשי העיר", אלא שלפעמים תואר זה הוא בגילוי, ולפעמים הוא בעולם, עד לבחי' גלות (מהנחה בלתי מוגה).

41 לקו"ת שם לב, ג.
42 והיינו שעצם היציאה לשדה — ירידת הנשמה למטה — ישנה גם בכל השנה, והחידוש בחודש אלול הוא — שהיציאה

* ולכן לא שייך לקרותם שם בשם "אנשי העיר" (מהנחה בלתי מוגה).

תשובה שמגעת למעלה יותר מעבודת הצדיקים). כי לבושי וכתר מלכותו — הם תוארים; ועצמותו ית' הוא בשדה דוקא⁴⁵, וכידוע שבתחתונים דוקא הוא דירה לעצמותו ית'.

והנה במשל הנ"ל, כותב רבינו הזקן "ובלכתו העירה הרי הם הולכים אחריו, ואח"כ בכואו להיכל מלכותו כו". ולכאורה, מכיון שעצמותו ית' הוא בשדה דוקא כו' כנ"ל, לאיזה צורך ומהו העילוי בההליכה לעיר?

והענין: ב"דירה" ב' ענינים⁴⁶ — א) בדירה נמצא כל העצם (וכמו בדירת האדם שעצמותו דר בהדירה) — וזה נעשה ע"י קיום המצוות במעשה דוקא. ב) בדירה נמצא הדר בגילוי, ולכן צריכים גם לגילויים.

ואף שעבודה זו היא בחודש תשרי, מ"מ כותב רבינו הזקן ענין זה בהמשל המבאר העבודה דחודש אלול; וי"ל שמרמוז בזה, אשר גם תחילת העבודה דקב"ע, היציאה להקביל פניו ית' בשדה, צריכה להיות על מנת ובאופן ללכת אחריו אח"כ לעיר ולהיכל מלכותו, שאז באים מהעבודה דאלול להעבודה דר"ה עשי"ת וכו', עד להגילוי דשמע"צ⁴⁷ — "יהיו לך לבדך ואין לזרים אתך"⁴⁸.

* * *

ז. מאמר ד"ה אתם נצבים גו'.

* * *

ח. במשל הנ"ל כותב רבנו הזקן ב' ענינים: (א) "והוא מקבל את כולם בסבר פנים יפות", (ב) "ומראה פנים שחזקות לכולם".

וע"ד ב' הלשונות שמצינו במסכת אבות: (א) "הוי מקבל את כל האדם בסבר פנים יפות"⁴⁹, (ב) "הוי מקבל את כל האדם בשמחה"⁵⁰.

והחילוק בין שני לשונות אלו — מובן בפשטות:

"הוי מקבל את כל האדם בסבר פנים יפות", פירושו, שעומד

47 ועד"ז בנעילת יוהכ"פ, שהוא זמן נעילת שערים (ראה שו"ע אדה"ז או"ח סתרכ"ג ס"ב. וש"ג), והיינו, שנועלים את כל השערים, ואף א' אינו נמצא בהיכל מלבד הקב"ה וישראל (מהנחה בלתי מוגה).
48 משלי ה', יז. וראה תו"מ סה"מ תשרי ע' פב. וש"נ.

49 פ"א מט"ו.

50 פ"ג מ"ב.

הו"ע "אנכי מי שאנכי", "דלא אתרמיז בשום אות וקוצא כלל" (לקו"ת פינחס פ, סע"ב), בחי' העצמות שלמעלה מכל התוארים (מהנחה בלתי מוגה).

45 וע"ד המבואר בתו"א מג"א ק, א במעלת פורים, שמותר בעשיית מלאכה, על יו"ט.

46 ראה בארוכה לקו"ש ח"ד ע' 1053 ואילך. לעיל ע' 97 ואילך. וש"נ.

בקירוב הדעת אליו (ובפרט לפי המבואר במחזור ויטרי⁵¹ ש"סבר (פנים יפות) "הוא מלשון סברא ודעת), ומראה לו שהוא חשוב בעיניו ודעתו נוחה מזה שרואה אותו.

אמנם, כל זה הוא רק בנוגע להיחס למצבו של הזולת, ואילו המעמד ומצב שלו — אינו מתבטא כלל בהענין ד"סבר פנים יפות".

וזהו החידוש ד"הוי מקבל את כל האדם בשמחה" — שהוא בעצמו נמצא במעמד ומצב של שמחה.

וזהו שמוסיף רבנו הזקן "ומראה פנים שוחקות לכולם" — שלא זו בלבד ש"מקבל את כולם בסבר פנים יפות", היינו, שמלך מלכי המלכים הקב"ה, "דלא אתרמיז לא בשום אות וקוצא כלל"⁵², עומד בקירוב הדעת כביכול לכאו"א מישראל, אלא עוד זאת, שגם הוא עצמו נמצא בתנועה של שמחה ושחוק ("פנים שוחקות"), ויתירה מזה, ש"מראה פנים שוחקות לכולם", שכאו"א מישראל יוכל לראות שהוא נמצא בתנועה זו.

ט. והענין בזה:

ידוע המבואר⁵³ עה"פ⁵⁴ "צחוק עשה לי אלקים", ש"אלקים" בגימטריא "הטבע"⁵⁵, וכאשר מהפכים את הטבע לאלקות, שהו"ע עבודת הברורים וביטול היש, אזי נעשה עי"ז ענין הצחוק למעלה.

וזהו הטעם למארז"ל⁵⁶ "אסור לאדם שימלא שחוק פיו בעולם הזה, שנאמר⁵⁷ אז ימלא שחוק פינו" — שרק לעתיד לבוא יהי ענין השחוק בגילוי, כיון שאז יהי שלימות הברורים, משא"כ עתה שעומדים עדיין באמצע הברור, ועדיין לא נשלמו הברורים — "אסור לאדם שימלא פיו שחוק" (מלבד בשעת העבודה וקיום המצוות, כמארז"ל⁵⁸ "סמך גאולה לתפלה ולא פסיק חוכא מפומי כולי יומא", כיון שסמיכת גאולה לתפלה היא כללות ענין עבודת הברורים, כידוע).

וזהו גם שהענין ד"מראה פנים שוחקות לכולם" הוא דוקא בחודש אלול, כאשר המלך נמצא "בשדה" (ולא כשנמצא בעיר) — כי ענין

קפט, א. ועוד. תניא שעהיוה"א רפ"ו. ובכ"מ.

(56) ברכות לא, א.

(57) תהלים קכו, ב.

(58) שם ט, ב. וראה תו"ח בשלח (בהוצאה

החדשה) קלו, סע"א. וש"נ.

(51) בפירושו לאבות שם.

(52) ראה לעיל הערה 44.

(53) תו"א תולדות יז, ד ואילך.

(54) וירא כא, ו.

(55) פדרס שי"ב פ"ב. ר"ח שער התשובה

פ"ו (ד"ה והמרגיל — קכא, ב). של"ה פט, א.

השדה הוא עבודת הבירורים וביטול היש ("מלך לשדה נעבד" 59), שעבודה זו היא המביאה לידי "פנים שוחקות".

*

י. נזכר לעיל (ס"ה) שאפילו המשלים שבתורה מדוייקים הם לכל פרטיהם. וכן הוא בנוגע לכל הענינים שבתורה שבעל-פה, אפילו ענינים שבאים רק בדרך אגב, שהם מדוייקים בתכלית ואפשר ללמוד מהם כמה וכמה ענינים.

ועד"ז בנוגע לדברי כ"ק מו"ח אדמו"ר בלקוטי-דיבורים⁶⁰ בתיאור כו"כ פרטים אודות חודש אלול בליובאוויטש,

— ולהעיר שזוהי שיחה שנאמרה בחג הפסח, ובביאור שייכותה לחודש אלול, יש לומר⁶¹, שבכללות הרי הם אותו ענין, אלא שבחודש ניסן הרי זה בקו ד"דודי לי ואני לו", ובחודש אלול הרי זה בקו ד"אני לדודי ודודי לי"⁶² —

שכל הפרטים המתוארים בשיחה הנ"ל אינם סיפור בעלמא, "מאי דהוה הוה"⁶³, אלא הכוונה היא כדי ללמוד מפרטים אלו, והיינו שגם עתה תהי' ההנהגה בחודש אלול באופן של התעוררות כו', כמו שהיתה ההנהגה בליובאוויטש.

יא. בשיחה הנ"ל ישנם תיבות אחדות שאפשר ללמוד מהם ענין שלם, ובהקדמה:

ישנו מנהג שהובא בספר "כסא מלך"⁶⁴ [ספר שהובא כמה פעמים במאמרי רבנו הזקן, והצ"צ מרבה להביאו באור התורה, וביותר — במאמרי הצ"צ שלא נדפסו עדיין, כך, שהוא בודאי בר סמכא וכו'], שבמשך הארבעים יום שמר"ח אלול עד יוהכ"פ לומדים בכל יום תיקוני זוהר. ובכמה מדפוסי התקו"ז נדפס הסדר שצריכים ללמוד בכל יום.

חיפשתי במקומות שונים אם התקבל מנהג זה בקרב חסידי חב"ד, ולא מצאתי ראי' לאחד משני הצדדים, עד שמצאתי שבשיחה הנ"ל (שבה מתאר כ"ק מו"ח אדמו"ר את חודש אלול בליובאוויטש) נאמר בזה"ל:

ואילך.

(59) קהלת ה, ח.

(62) ראה לעיל הערה 38.

(60) שיחת חה"פ תרצ"ד סוס"ד ואילך

(63) לשון חז"ל — יומא ה, ב. ועוד.

(ח"א קטז, א ואילך).

(64) בהקדמה (הא').

(61) ראה בארוכה לקו"ש ח"ט ע' 158

"אחדים אומרים תהלים, אחרים לומדים חסידות, אחרים אומרים תיקוני זוהר, ואחרים עומדים או יושבים ומתפללים".

ולכאורה, מדוע נקט תיקוני זוהר דוקא? — חודש אלול הוא הזמן המתאים ללמוד שער התשובה, דרך חיים וכדומה⁶⁵, וגם אם לומדים זוהר — מדוע דוקא תיקוני זוהר, ולא את ספר הזוהר עצמו? — ומזה מוכח, שהמנהג הנ"ל שבספר כסא מלך (לימוד תיקוני זוהר בחודש אלול) התקבל גם בליובאוויטש.

— אין פירוש הדבר שחייבים ללמוד (או עכ"פ לומר) תיקוני זוהר, אבל בכל אופן, הרי זה מנהג מקובל בקרב חסידי חב"ד.

ואם אפילו מתיבות אחדות שנאמרו בדרך אגב יכולים ללמוד ענין שלם — כמה שימת לב צריכה להיות כלפי תיבות שנאמרו בדרך עצה טובה, ומכ"ש בדרך הוראה, ומכ"ש בדרך ציווי!

*

יב. דובר בשיחת ח"י אלול⁶⁶ בנוגע לשני ענינים שבהם יש לעסוק בימים שבין ח"י אלול לכ"ד טבת הבע"ל: (א) לימוד התניא וש"ע אדמו"ר הזקן, (ב) נתינת הצדקה.

והנה, בנוגע לענין הצדקה — אין צורך בביאור נוסף;

אבל בנוגע לענין לימוד התורה — הרי לכאורה ידוע שבימי חודש אלול ועשיית עיקר העבודה היא עבודת התפלה, וכדאי תא בספרים⁶⁷ שאפילו תלמידי חכמים ממעטים בימים אלו מלימוד התורה ועוסקים יותר בתפלה ובתשובה?

אמנם, לאמיתו של דבר, הרי גם בחודש אלול צריך להיות (גם) לימוד התורה.

יג. ויש להוסיף, שגם בתיקוני זוהר השייך ליום זה (ע"פ המנהג הנ"ל סי"א) מדובר בנוגע ללימוד התורה:

בתיקון הראשון השייך ליום זה⁶⁸ איתא: "בראשית ברא אלקים"⁶⁹ — כידוע שכל התיקונים מתחילים בפסוק "בראשית גו"⁷⁰ — "אלקים

68) תמ"ה (פה, ב).

69) בראשית א, א.

70) ראה הקדמת התקו"ז בתחלתה.

65) ראה גם תר"מ ח"י ע' 178.

66) סי"ד ואילך (לעיל ע' 259 ואילך).

67) ברכי יוסף אור"ח סתקפ"א ס"ו (הובא

באלף למטה במט"א שם סקט"ו).

א"ל הי"ם, ימא דאורייתא, ועלי' איתמר⁷¹ ישרצו המים שרץ נפש חי' ועוף יעופף על הארץ, הכא פקודא למלעי באורייתא".

ומבאר שם, שבכתוב זה נרמזו ב' מדריגות דבבר: (א) "נפש חי'" — שהכוונה בזה כאן היא לבחי' רוח, ובלשון החסידות: ז"א דאצילות, (ב) "ועוף" — קאי על מט"ט שבכריאה, "דשמי' כשם רבי". וב' מדריגות אלו — אצילות ומט"ט שבכריאה — כוללים את כל המדריגות שבתורה, כמבואר בחסידות (כשם כתבי האריז"ל)⁷² בפירוש "ועל תורתך שלמדתנו"⁷³: "ועל תורתך — באצילות, שלמדתנו — בכריאה".

וממשיך בתיקון השני דיום זה⁷⁴: "בראשית — ברא שית, ואינון שית גדפין דחי' דאיתמר בה ועוף יעופף גו'", וחוזר ומבאר ב' מדריגות הנ"ל: "אית מאן דירית רוחא דקודשא באורח אצילות מהאי עוף, ואית מאן דירית רוחא מההוא עוף דאיהו נער שמי' כשם רבי", שבב' מדריגות הללו נכללים כל הסוגים שבתורה (כנ"ל).

יד. (וסיים כ"ק אדמו"ר שליט"א:)

סוכ"ס צריכים כולם להיות "לומדים", והרי "לא יגעת ומצאת אל תאמין"⁷⁵. ולאידך גיסא, הרי הובטחנו שאם רק יקיים "יגעת" — יקיים בו "ומצאת", בחי' מציאה שבאה בהיסח הדעת⁷⁶, והיינו שיצליח בידיעת התורה נכולל גם "גדול תלמוד שמביא לידי מעשה"⁷⁷, הן בגליא דתורה — שע"י הלימוד יוכל לקיים את האמור בשולחן ערוך, והן בנוגע לפנימיות התורה — שהלימוד יביא לידי עבודה בהצלחה מופלגה ביותר, שלא לפי ערך יגיעתו כלל.

*

טו. על הפסוק⁷⁸ "מרשית השנה ועד אחרית שנה", אמרו רז"ל⁷⁹: "כל שנה שרשה בתחלתה מתעשרת בסופה". והיינו, שכאשר היא "רשה בתחלתה", הנה עי"ז גופא הרי היא "מתעשרת בסופה".

וכפירוש הבעש"ט — שרבינו נשיאנו חזר עליו כמה פעמים⁸⁰ —

77 קידושין מ, ב.

78 עקב יא, יב.

79 ר"ה טז, ריש ע"ב.

80 ראה כתר שם טוב בהוספות ספ"ה"ו.

וש"נ.

71 בראשית א, כ.

72 ראה סה"מ תרצ"ו ס"ע 10. וש"נ.

73 נוסח ברהמ"ז.

74 תמ"ו (פג, א).

75 מגילה ו, ריש ע"ב.

76 סנהדרין צז, א. וש"נ.

עה"פ⁸¹ "והי' ראשיתך מצער ואחריתך ישגה מאד", שה"מצער" גופא מביא לידי "ישגה מאד".

ותוכן הענין ד"מצער" בעבודה הו"ע הביטול, והיינו עי"ז שמתבונן במעמדו ומצבו כו', וכהמשל שמביא אדמו"ר האמצעי⁸² מעני ש"כשנזכר .. על רוב דחקו .. יבכה במר נפשו תיכף", ואינו צריך לשום התבוננות כלל, ואם כן הוא בעני בגשמיות — עאכו"כ בנוגע לעני ברוחניות.

(וסיים כ"ק אדמו"ר שליט"א:) ובנוגע לבנ"י הנמצאים במדינות ההם, שנמצאים במעמדם ומצבם של "מצער", מצד המניעות והעיכובים על עניני תומ"צ וכו' — יתן השי"ת שבקרוב ממש יקויים בהם "ואחריתך ישגה מאד",

ו"מן המיצר"⁸³ — יקויים בהם "ענני במרחב"⁸³,

וכיון שה"מיצר" הי' אצלם במדה גדולה יותר, הרי גם ה"מרחב" שלהם צריך להיות גדול יותר (עד כמה ששייך לומר "גדול יותר" בבחי' מרחב),

והיינו, שמהם תתחיל הגאולה, ולאח"ז — גם לבנ"י שבאו משם ל"כפר חב"ד", ומשם תומשך לכל בני"י, הן אלו הנמצאים באה"ק ותובכ"א, והן אלו הנמצאים בחו"ל,

וכל זה — למטה מעשרה טפחים, ובעגלא דידן.

83) תהלים קיח, ה.

81) איוב ח, ז.
82) דרך חיים פ"ב (ה, ד).